

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
Cohalm, „Economul”, „Făgeșana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișerul”, „Hașegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”,
„Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selțeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeană” și „Zlăgnea.”

Prețul de prenumerare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VII.

Sibiu, 1 Octomvrie 1905.

Nr. 40.

Cualificația în comerț.

Comisiunea industrială, și mai în urmă forul al doilea *comisiunea permanentă* a Reichsrath-ului austriac ocupându-se cu chestiunea reformei resp. augmentării legii industriale austriace, a adus nu de mult o hotărîre de cea mai mare importanță pentru lumea comercială austriacă. Anume pornind din principiul, că cu cât tinerii se prepară mai bine — atât teoretic, cât și practic — pentru o anumită carieră, cu atât mai buni specialiști devin, au hotărît a *legă pentru viitor exercitarea comerțului de condițiunea unei anumite calificări*, cu alte cuvinte comisiunea amintită a hotărît să scoată comerțul din șirul așa numitelor *profesiuni libere*.

Proiectată la început față de toți fabricanții și toți comercianții, mari și mici, fără deosebire, reforma din chestiune s'a adoptat ulterior numai față de *comercianții detașiști*, dintre cari — după ce proiectul de lege va fi primit și din partea plenului parlamentului austriac — cei-ce se vor etabla în viitor își vor putea purta negoțul numai, dacă dovedesc în ramul respectiv de afaceri o calificare practică de 6 ani; dintre aceștia 2 ani vor fi trebuit să funcționeze necondiționat în calitate de calfe (comis). Când comerciantul ar fi absolvat o școală de specialitate mai superioară este suficientă o praxă de 2 ani.

Tendința proiectului de lege de care ne ocupăm, pare a fi, de a pune în viitor oarecare stavilă dominațiunii elementului semit, care în Austria, poate și mai mult ca la noi în Ungaria, are concentrat în mâinile sale aproape întreg comerțul, atât en gros, cât și en detail, și din cauza căruia alte elemente cu spirit de concurență mai puțin dezvoltat, sau peste tot nu se pot indeletnici cu ne-

goțul ori au a luptă cu cele mai mari greutăți.

Presa austriacă din partea sa observă în chestiunea aceasta o ținută aproape pasivă; numai ici și colea se ivește câte o voce contrară proiectului amintit, conziderat de cercurile interesate în cauză „drept un pas retrograd spre evul mediu”.

Presa de specialitate dela noi din Ungaria, fidelă apărătoare a intereselor susținătorilor săi, protestează deja la vestea introducerii reformei amintite în Austria, contra eventualei imitari a parlamentului austriac în aceasta chestie, — deși nu odată s'a pretins și se pretinde și din partea cercurilor noastre comerciale, ca comerțul să fie legat de calificare, ba sunt chiar foarte mulți, cari atribue decadența comerțului și desvoltarea concurenței nesănătoase dintre comercianții din Ungaria tocmai faptului, că la noi comerțul este o profesiune liberă de a o exercita orișicine voiește.

Meditând asupra motivelor invocate contra reformei plănuite în Austria, precum și asupra consecunțelor ce va avea introducerea ei pentru comerțul mic, trebuie să recunoaștem, că în parte sunt bazate temerile acelor, cari așteaptă dela legitimarea calificățiunii comerciale mai mult rău decât bine. Pentru că înainte de toate este foarte greu a fixa marginile comerțului en detail și nu arareori engrosistul încă trebuie să facă vânzări în mic. Apoi mulți comercianți, dacă într'un ram de afaceri nu le merge bine, se apucă adeseori de alt negoț, lucru care, în caz când s'ar cere calificare, nu s'ar mai putea face în viitor și astfel neguțătorii ar fi condamnați a rămâne în veci la negoțul, pentru care au calificare; iar a câștiga calificarea pentru toți ramii de negoț este o imposibilitate. Cum se va putea mai departe pretinde o calificare formală, dela acei mulți

mici negustorași de prin comune rurale, cari pe lângă ocupațiunea lor agricolă ori industrială, se mai ocupă, ajutați de soție ori copii, în mod secundar și cu vânzarea de tot felul de articlii de coozumațiune pentru poporul țăran?

Este evident din toate acestea, că ideea, de a pretinde dela toți comercianții detaiști, fără deosebire, o anumită cualificație, nu este din cele mai fericite, căci introducerea și executarea unei asemenea legi ar da naștere la număroase conflicte și complicațiuni, ce tot numai spre paguba negoțului ar fi.

Reforma pe cale a se introduce în Austria față de comercianții detaiști ar fi, după părerea noastră, cu mult mai justificată față de elita comercianților, față de conducătorii și administratorii diferitelor institute financiare și este chiar foarte probabil, că deja la apropiata revizuire a legii comerciale ungare, cualificația funcționarilor de bancă, a membrilor din direcțiune și din comitetele de supraveghiere de pela bănci, va formă obiectul de preocupățiune a factorilor competenți. Căci este o anomalie din cele mai frapante, că pe când până și cel din urmă păpușar dela noi, pentru a-și putea exercia meseria trebuie să aibă cualificația cerută de legea industrială (ani de ucenicie și 2 de calfă), pe atunci dela ceice administreză averi străine de milioane și prin ignoranța lor în chestii financiare și de administrație de bancă pot cauză pagubele cele mai mari, legea nu pretinde nici cea mai minimală cualificație, ba nici cel puțin o garanție materială. De aci și provine că întâlnim pe la bănci, — nu vorbim numai de cele românești, ci în general — adeseori elemente lipsite nu numai de orice cunoștințe de specialitate, ci și peste tot de orice cualificație, oameni cari neavând și neputând avea altă ocupațiune, mulțamită legăturilor lor personale, nepotizmului, ce dominează ici-colea se „căpățuesc“ pe la diferitele instituțiuni financiare, de cele mai multeori spre detrimentul acestora. S'ar lucră deci numai la perfecționarea organizațiunii institutelor financiare și în interesul acestora și a clientelei lor, dacă legea ar pretinde dela toți aceia, cari în o calitate ori alta funcționează pela bănci să și dovedească o anumită cualificație pentru chestiile financiare și de administrația de bancă.

*
o

Creditul productiv.

Puterea banilor sugerează în mod extrem pe oameni. Și sugestiunea este și motivată. Soartea omului singuratic depinde necondiționat de cantitatea banilor asupra cărora dispune, cu alte cuvinte de dreptul, ce-l are asupra bunurilor cumpărabile ale vieței. Poate filozofă, fiecine cum voiește. Dacă cineva câștigă în loterie ori erezește un milion, necondiționat banii îl fac domn. Nu tot astfel este în viața popoarelor! Marile câștiguri și eredități formează numai proprietatea singuraticilor. Motorul vieței economice a poporului este munca productivă omenească și pe când pe singuratici banii îi pot fericii, pe atunci în viața popoarelor ei au numai rolul pe care-l are uleul la mașină. Să comparăm viața economică cu locomotiva. Aceasta este mănătă de vapori și uleul reduce numai frecarea. În viața economică încă nu stă lucrul altcum, căci aci *banii facilitează numai funcționarea organelor*, motorul însă rămâne necondiționat *munca productivă* a omului. Acesta este rolul muncii și al banilor în toate fazele producțiunii. Înainte de a prezentă fapte, cari dovedesc aceasta, să cercetăm natura banilor.

Pe timpul, când comerțul se făcea prin schimb, oamenii își dedeau în schimb pentru pâne—mobile, pentru încălțăminte—îmbrăcăminte, pentru pălărie—vâpsea cu un cuvânt pentru obiecte de utilitate—obiecte de utilitate. Iși poate inchipul oricine, că pe atunci circulația eră greoaie și că oamenii au căutat să afle un zistem de schimb mai comod. Motivele psihologice și istorice deocamdată nu sunt de interes. Aurul a devenit mijlocul comun de schimb și dacă cineva cumpără de aci incolo ceva el dă în schimb bani de aur. Simplificarea circulațiunii l-a constrâns pe om de a adoptă aurul ca mijloc comun de schimb. Necesitatea însă l-a silit a merge mai departe. Purtarea și transportarea banilor de aur a fost greoaie și periculoasă. Câțiva financieri agili observând aceasta au primit banii de aur dela proprietari sub condițiunea, de a-i restitul oricând și ori-și-cui contra *chitanței de hârtie* liberate. Aceste chitanțe de hârtie le foloseau oamenii ca și aurul, și au devenit bani de hârtie. Aceasta este biografia și istoria naturală a banilor. Rezultă deci, că chemarea banilor este, simplificarea comerțului și astfel a întregii vieți economice. *Nimic alteeva!* Factorul activ al vieței economice rămâne totdeauna munca omenească. Câteva exemple marcante vor ilustra aceasta aserțiune.

Dacă un proprietar de pământ își propune a-și purtă economia în mod intenziv, atunci trebuie să-și acvire mașini, semințe, gunoiu artificial, să-și clădească zidiri economice etc., cu alte cuvinte are lipsă de credit productiv. Dacă n'ar există banii atunci ar putea trece la o economie mai intenzivă numai astfel, că ar luă dela întreprinzători mașinile, semințele, gunoiul artificial și zidirile, cu condițiunea, ca fiecare din ei să primească din produse o parte proporțională corespunzătoare investițiunii. Prin urmare în lipsa banilor proprietarul de pământ ar trebui să se *asocieze* cu toți întreprinzătorii, cari îi vin în ajutor spre a-și putea moderniză economia. Banii însă fac superfluă aceasta *asociere complicată*. Proprietarul se adresează cătră un institut de bani și contrage un împrumut; comandă mașinile, își clădește zidirile, de cari are necesitate și procură semințele și gunoiul artificial. În fine plătește toate din împrumutul contractat. În modul acesta banca, care i-a acordat creditul productiv, devine asociatul proprietarului. Dar pentru aceea el

rămâne neatârnat de bancă pentru că plătește camelele independent de rezultatul recoltei.

Analog este rolul banilor în producțiunea industrială. Iată un exemplu. Dacă o fabrică de hârtie prosperează și afacerile se desvoltă astfel, încât pune în circulație deja de un șir întreg de ani în fiecare an hârtie în valoare de câte K 2 mil., realizând un câștig curat de K 100,000, atunci aceea întreprindere are necondiționat dreptul la un credit productiv, pe care îl și primește. Să zicem, că în acest interval se inventează astfel de mașini, cu ajutorul cărora speșele de producțiune se reduc în măsură însemnată, încât pe lângă aceeași circulație se realizează în loc de K 100,000 un câștig curat de K 200,000. Dacă n'ar exista banii, fabricantul de hârtie și-ar putea acuirea mașinile cele noue numai astfel, că l-ar face pe fabricantul mașinilor părtaș la câștig, adică s'ar *asocia* cu el. Finanțele moderne însă simplifică acest proces economic. Fabricantul de hârtie, capace de credit, cumpără mașinile cele nouă și dă contra lor — d. ex. — o cambie, pe care la rândul său fabricantul de mașini o escontează la institutul de bani cu care întreține legături; astfel că în ultima analiză banca creditează fabricantului de hârtie, care îi este eventual total necunoscut.

Esența acestor două exemple este, că dacă n'ar exista instituțiunile financiare, atunci producătorul și-ar putea perfecționa întreprinderea numai, dacă s'ar *asocia* cu întreprinzătorul, fabricant al uneltelor și mijloacelor auxiliare de producțiune și ar *împărți câștigul cu el*. Banii *simplifică* lucrul, fac de prisos asocierea greoaie, dar lasă întreg *rizicul* în sarcina producătorului. Acesta capătă *creditul productiv* și rămâne independent. Trebuie numai să știe cum să se folosească de el, căci nu aceea este esențial, ca producătorul să ajungă la bani, ci împrejurarea, ca el să se știe folosi de mijloacele producției mai intenzive. Iar spre scopul acesta trebuie *capital intelectual*, cunoștințe pozitive. Praxa vieții în adevăr arată, că banii singuri nu-l fac puternic pe agronom și industriaș, ci *munca intelectuală productivă*.

În special trebuie accentuată importanța secundară a banilor la noi în Ungaria, unde producțiunea se află încă în stare embrională și unde superioritatea capitalului intelectual productiv încă nu este recunoscută de opiniunea publică. Și zău în Ungaria există toate condițiunile evoluțiunii economice. Natura a înzestrat țara cu comori bogate. Solul, pădurile și minele pot lua concurența cu ale oricărei alte țări. Sunt 20 milioane oameni, doritori de bunăstare și iubitori de muncă, doar acestea îi îndeamnă a emigra și în America. Țara are întocmiri moderne, libertatea economică este ilimitată și poate mai bună decât în America, Anglia și Germania. Credit productiv primește fiecare producător, poate mai mult decât i-ar trebui. Cu toate acestea viața noastră economică totuși nu se desvoltă, pentru că lipsește, ceea ce este mai esențial, motorul vieții economice — *capitalul intelectual*.

Agricultura noastră este aproape cea mai înapoiată dintre toate țările culte. Pe mai mult decât jumătatea întreg teritoriului productiv al țării, în mărime de 24 milioane jugăre cadastrale, se cultivă grâu, orz, ovăș și porumb. Vite avem numai pe jumătate cât Austria vecină. Cea mai mare parte a pădurilor stă neexploată. Cu un cuvânt agricultura din patria noastră se poartă și acum după un sistem de tot primitiv. Pe lângă acesta, agricultorul poate fi, ce este drept, diplomat, politician, ministru, comite suprem și funcționar de stat, poporul însă trăiește în mizerie, pentru că în calcul mediu, jugărul de pământ de abia

aduce mai mult, decât K 100. Și situația aceasta va și rămâne neschimbată până atunci, până când economia din patria noastră nu va deveni econom modern și nu va ști să exploateze în favorul său mijloacele moderne de producțiune. Nu banii le lipsesc economilor noștri, căci pot primi *pe credit* toate mijloacele de lipsă pentru o producțiune intenzivă, ba se poate zice, că domeniile mai mari sunt formal inundate de ofertele de credit ale fabricantilor. Dar economii ar trebui să se și știe folosi de ele. Și tocmai aci zace răul. Economilor din Ungaria le lipsește știința pozitivă, capitalul intelectual, cunoștințele recerute pentru purtarea unei economii moderne.

Industria asemenea o caracterizează *îngustimea de vederi*. Fabricanții de mașini din străinătate, cari își caută în Ungaria cumpărători pentru mașinile lor speciale, experiază cu mirare, cât de înapoiți sunt aci industriașii. Sunt fabrici de mașini, cari fac următorul ofert: pun la dispoziția oricărui fabricant, cu totul gratuit, mașinile lor, pe timp de 6 luni. În intervalul acesta se poate convinge fiecare specialist, că mașina funcționează excelent și *mai ieftin* decât orice alt sistem de muncă, cunoscut până aci. Dar dacă fabricantul nu s'ar convinge de lucrul acesta, atunci fabrica de mașini reprimește mașina pe speșele sale proprii. Acestea nu sunt aparițiuni sporadice în producțiunea industrială, ci oferte de credit productiv de felul acesta se pot întâlni zilnic. Industriașul dela noi însă nu cutează a se apuca de un astfel de lucru. Nu din cauză, că n'ar avea bani, ci fiindcă nu este în stare a controla, dacă de fapt noua investițiune este rentabilă pentru el ori nu. Cu alte cuvinte nu-și pricepe meseria proprie!

Toate relele acestea se pot însă delătura! Nu numai în Ungaria este neglijată viața economică din partea societății. În situație analogă s'a aflat prin anii șasezeci unul din primele state economice ale lumii, Germania. Fii proprietarului german și ai industriașului bogat se dedicau carierei juridice, militare ori de funcționar. Orice altă carieră eră desconziderată. Atunci apărură Liebig. Acest om genial a început a lupta contra curentului, dacă trebuia cu satira sa pișcătoare, și dacă eră lipsă cu forța spiritului său puternic și a cunoștințelor sale adânci. În scurt timp a adunat tinerimea în jurul său și deja prin prima generație, pe care a educat-o pentru carierele productive, Germania a devenit mare.

Nu trebuie dată ascultare vorbelor goale. Comerțul exterior, vămile, banii și chestiunile politice sunt factori economici de cea mai mare importanță. Dar nu sunt factori activi! Viața economică din Ungaria se va putea desvoltă numai dacă toți ramii producției vor fi impregnați cu mințile crescute mari în științele economice și tehnologice. Exemplu Germania. Celce cunoaște referințele din aceasta țară, știe, că fiii fabricantului și proprietarului german devin de cele mai multeori cei mai distinși specialiști și celce este mai *cuminte* dintre ei, acela capătă fabrica sau moșia tatălui său. La noi este invers. Celce cade la examene și asupra căruia fiecare corp profesoral și-a pronunțat sentința, că este incapabil de a studia, *acela se face econom și industriaș*. Contrastul acesta merită o atențiune deosebită pentru că simplitatea părinților încă este una din cauzele pentru cari Ungaria este atât de înapoiată economică.

După *Ereky K.*

*

Procesul băncii falimentate „Székelyegyleti Zakarékpénztár“.*)

Pertractarea procesului acestei bănci s'a continuat și a patra și cincia zi cu ascultarea martorilor; conform fasiunii mai multora dintre aceștia moșiile acuzatului principal, ale lui Ugron, au fost de preț, bine instruite cu toate neltele economice, vite, mașini, căi ferate etc. și ar fi acoperit pe deplin împrumuturile contractate de Ugron dela banca falimentată, dacă vânzarea nu se făcea, precum s'a făcut în pripă, din care cauză moșia și toată averea a fost vândută pe prețuri de nimica.

Curatorul masei concursuale, în calitate de martor, depune, că mobiliile cuprinse în masa concursuală s'au realizat și s'au constatat ca pretenziuni neincasabile K 43,000, fără pretenziunea băncii față de Ugron în sumă de K 618,248. Incassarea pretenziunilor continuă și averea și veniturile membrilor din direcțiune s'au sequestrat. Va depinde de sentința, ce se va pronunța că ce are să se întâmple cu banii incurși. Concursul a mistuit până acum K 84,445. Starea depozitelor spre fructificare a fost de K 1.009,492 și deponenții au primit până acum 45% și vor mai primi circa 5%. Ar fi putut să primească până la 80% a banilor lor, dacă banca n'ar fi fost constrânsă a se declara în stare de faliment, ci creditorii s'ar fi învoit la o lichidare pacinică.

Expertul constată că registrele, maiestru și jurnalul de casă au fost purtate corect, încât pe baza acelor se putea ștatori cu exactitate veniturile băncii. În registrele auxiliare sunt mai multe inexactități și în general sistemul de contabilitate este de așa, încât membrii direcțiunii și ai comitetului de supraveghiere nu-l puteau pricepe. Ugron avea împrumuturi provizorii, după cari interesele se calculau numai la finele anului. Restanța de interese se cifrează cu K 193,000. Cambiile și scadențele nu erau ținute în evidență. Răstări nu obvin în registre. Va să zică contabilitatea n'a fost falsă. Direcțiunea însă a fost extrem de neglijentă la împlinirea obligamentelor sale și ușuratică la acordarea împrumuturilor, căci a întrelăsat 8 ani de zile intabularea moșiilor lui Ugron, ceea ce a fost o păgubire conștientă a băncii. Față de acestea acuzatul principal zice, că direcțiunea a procedat în toate afacerile ei „bona fide“, iar contra observării expertului, că direcțiunea a păgubit cu știință institutul protestează, adăugând că oricare bancă dacă este asediată de deponenți trebuie să cadă.

A șasa zi de pertractare s'a dat cuvântul procurorului suprem, care arată că banca falimentată s'a înființat la timpul său cu scop de a desvoltă și promovă spiritul de economie, cu deosebire în clasa capitaliștilor mici, dar s'a ocupat cu toate, numai cu aceasta nu. Prin căderea ei a ruinat număroși mici economi. Expune apoi mersul pertractării, din datele căreia deduce culpabilitatea membrilor din direcțiune. Cere în fine ca tribunalul să pronunțe asupra lui Ugron și alți 3 soți ai săi sentința de condamnare pentru *crima falimentului fraudulos*, iar pe alți 7 membri să-i judece pentru *crima falimentului culpabil*. Curatorul masei concursuale cere pe lângă acestea ca toți acuzații să fie judecați la restituirea întregii perderi.

A urmat apoi vorbirea de două oare a apărătorului principal, care termină astfel: „lacunele din vorbirea mea le va suplini înțelepciunea judecătoriei, căci

cu toți nizuim a afla adevărul. Este o privesc în grozitoare a vedea cum capi de familie onești, bărbați încărungați în cinste și muncă, sunt siliți a-și apăra aci onoarea atăcată; este îngrozitor a vedea pe bărbatul, care toată viața, activitatea și facultățile sale le-a consacrat binelui patriei apărându-și, asemenea unui leu prins în cușcă, aci, pe banca acuzaților, integritatea sa morală“. Este convins că tribunalul vede tot atât de clar, precum sunt convinși toți cei de față la aceasta pertractare, că acuzații sunt nevinovați.

De încheiere a ținut însuș Ugron o vorbire de apărare. A zis că s'au putut întâmpla cazuri, cari n'au fost corecte, dar nu de acelea, cari să fie criminale. De aceea respinge acuza procurorului. A erezit dela părinții săi 240 jugăre și când a falimentat a avut 6800 jugăre. A fost condus de credința, că activitatea sa neobosită va trebui să și aibă răsplata. Poate a întreprins mai multe, decât i-a permis puterile și timpul, dar că aceasta i-ar fi cauzat ruina neagă. *El a căzut victimă persecuțiunilor inscenate contra lui*. N'a risipit banii împrumutați, ci i-a investit în moșii. Dacă ar fi voit să înșele pe creditorii, ar fi ascuns banii ori i-ar fi depus la băncile din străinătate, dar n'a făcut-o, ci a fondat stabilimente industriale, în cari dă pâne la sute de muncitori săcui și maghiari. „Dacă există culpă, care reclamă pedeapsă“ — încheie Ugron, copleșit de lacrimi — „atunci aceea pe mine să mă ajungă și nu direcțiunea. Nu torturați pe acești oameni de omenie nevinovați“.

La 29 Septembrie p. m. s'a publicat sentința, conform căreia Ugron G. a fost judecat pentru *crima falimentului fraudulos la o amendă de K 3000* — sau în caz de neincasabilitate la *5 luni închisoare*. Despre pedeapsa dictată asupra celorlalți acuzați ne lipsesc știri mai deaproape.

Școala economică de repetițiune.

(Continuare.)

§. 15.

Pondul principal în economia grădinei trebuie pus pe aceea, că strict luat teritorul grădinei să poată fi cultivat prin elevi; la cultură trebuie folosite numai soiuri de calitate bună și ele trebuie astfel cultivate, că școlarii să cunoască și învețe modurile de producțiune, necesitatea și legea îngrășerii pământului grădinei, că produsele de grădină trebuie să le plantăm și pe schimbate sau prin sistemul rotațiunii în același teritor.

Dacă cultura viei e motivată, o parte a teritorului viei, circa jumătate, să fie pepinieră stabilă de vie, altă jumătate să fie destinată pentru cultura viței americane, pentru exercitarea altoirei în verde, pentru oculare și pentru botășire.

Cu timpul altoile produse în număr mare se vor distribui ca premii celor mai diligenți elevi, sau în locul prim se vor vinde cu un preț moderat elevilor sau părinților acelor. În chestia vânzării sau premiării hotărăște primăria comunală.

Unde numai conced imprevizabile, pe teritorul de praxă al fiecărei școale economice de repetițiune, este a se construi și o stupărie corespunzătoare pentru răspândirea stupăritului în coșnițe mobile.

Dacă școala economică de repetițiune are teritor de praxă mai mare de 3 jugăre, este cu scop ca din acela, unde conced imprevizabile, să se cultive cu răchită un teritor de 100—200 stângini □, pentruca să fie la dispoziție nuiele de răchită acomodate la instrucția în împletit de corfe.

*) Cf. Nr. 39 dela 24 Sept. a. c. al „Rev. Econ.“

Dacă afară de teritorul minimal strict luat al școlii de arbori mai este deosebit la dispoziție o grădină de pomărit cu teritor corespunzător la cultura poamelor conform împrejurărilor regionale. — este de a se construi un cuptor de uscat poame proporționate teritorului, respective producțiunii merelor, perelor și nelor, care să servească nu numai la urcarea producțiunii recoltate de pe acel teritor, ci pentru o taxă anumită și pentru uscarea producțiunii altor proprietari.

Procurarea recuzitelor de altoit, de manipulație, de curățit, de legumărit, de viierit, de pomărit totdeauna cade în sarcina comunei politice, respective a susținătorului școlii.

§. 16.

Pentru școala de repetițiune cu învățator specialist deosebit, dacă ramul principal al economiei este pomăritul, viieritul și legumăritul, respective unul dintre aceste, în acest caz este a se asigura pentru scopurile școlii economice de repetițiune cel puțin un teritor de 5 jugăre catastrale, — unde însă ramul principal al economiei este agricultura este a se asigura un teritor de cel puțin 20 jug. cat. pământ de calitate bună.

Acest teritor este a se designa pe cât posibil în interiorul comunei sau aproape de aceea, cel mult în depărtare de 1-5 kilometri și numai într'o tablă sau încât aceasta ar fi imposibil cel mult în două, nu mai departe una de alta de un kilometru.

Teritorul destinat pentru pomărit și viierit este a se da întotdeauna într'o tablă ca astfel să se simplifice paza producțiunii.

Comuna poate asigura și prin închiriere teritorul mai sus numit pe sama școlii economice de repetițiune cu învățator specialist, contractul însă trebuie încheiat pe cel puțin 12 ani.

§. 17.

Comuna este obligată a provide teritorul de praxă al școlii economice de repetițiune cu învățator specialist cu tot ce este neapărat trebuincios la o economie rațională și la o instrucțiune cu succes a economiei raționale.

Economia de viierit este a se provide cu casă pentru teasc și pivniță potrivită, cu teascuri, căzi, buți, extirpatoare, săpoe, cosoară, aparate de stropit, cu vedre de străcurat și de umplut, cu aparate de probat mustul ș. a. Casa pentru teasc este a se construi astfel, ca cu o cale să se poată folosi și ca magazin pentru rechizite, în caz de necesitate să fie destul de spațioasă pentru instrucțiunea teoretică a elevilor.

Școala economică de repetițiune menită pentru cultura poamelor este a se înzestra cu casă acomodată de uscat poame, unde se fac mere potrivite pentru fabricarea vinului de poame, cu teascuri de vin și buți, cu fireze de rătezat, foarfeci, cuțite de altoit, sape hârlețe, greble, corfe, papură de legat, udătoare, scări și material de stropit. Pe lângă ustfel de școală este a se construi pe cât posibil și o cămară pentru poame.

Școlile economice de repetițiune cu direcțiune agricolă și cu teritor de praxă de 20 jugăre sunt a se înzestra cu edificii economice și cu instrumente economice (mașini, pluguri, căruțe).

Ori de care categorie ar fi școala de repetițiune comuna este îndatorată a asigura pe sama învățătorului specialist o grădină de un pătrar de jugăr, mai departe la moșie sau în nemijlocita apropiere a ei o locuință constatătoare din cel puțin 2 odăi padimentate, cuină, cămară și pivniță cu podul ce le aparține și cu

localitățile laterale necesare, s'au în lipsa acestora 300 coroane relut anual de cuartir.

§. 18.

Referitor la împărțirea teritorului școlii de repetițiune cu învățator specialist și cu direcțiune agricolă, sunt a se avea în vedere următoarele:

a) Teritorul de praxă de 20 jugăre este de a se împărți astfel, că din acela 2 jugăre să fie destinate pentru grădină și viie, 2 jugăre pentru curte și eventual pentru luțernă sau alte plante de nutreț, (pe un teritor mai mic din curte este a se face o grădină de flori); iar 16 jugăre se vor folosi pentru cultura plantelor agricole. (vezi §. 23 din îndrumarea pentru scaunele școlare comunale).

Cele două jugăre destinate pentru grădină și viie iarăș sunt de a se împărți astfel, că 800 stângini □ să fie destinați pentru grădină de legumi, 800 stângini □ ca școală de arbori, iar un jugăr pentru viie.

Pe cele două jugăre destinate pentru curte, respective pentru fondul intern și eventual ca luțernărie sau pentru alte plante de nutreț, pe cât posibil 400 stângini □ se vor lăsa pentru cultura răchitei, sau dacă aceasta aici nu s'ar putea, trebuie să se designeze în complexul celor 16 jugăre un alt teritor acomodat pentru cultura răchitei.

Cele 16 jugăre destinate pentru cultura plantelor agricole se manipulează — conform asolamentului de 4 ani, cu următoarea împărțire: 1. nutreț în loc gunoit; 2. plante tomatice; 3. plante de săpă; 4. plante de primăvară; unde însă este în obiceiul economia de două hotară, se va practica asolamentul de 6 ani împreună cu cultura trifoiului, anume: 1. ogor gunoit; 2. plante tomatice (grâu, seară s'au indoituri); 3. plante de săpat (cucuruz, cartofi s'au napi); 4. plante de primăvară (orz) cu trifoiu; 5. trifoiu; 6. plante de primăvară (ovăs) sau dacă e trebuință de mult cucuruz, în acest caz cucuruz, sau apoi dacă regiunea e favorabilă pentru cultura de grâu, se poate cultivă grâu.

Producțiunea de luțernă cere o manipulațiune afară de asolament, tocmai pentru aceea producțiunea ei trebuie să se facă pe teritorul intern de 2 jugăre.

b) Grădina de legumi este de a se cultivă mai ales cu elevii și în timpul destinat pentru praxă; afară de plantele de grădină obicinuite se va mai face și câte un strat de sparangel, de pepeni și crastaveți; mai ales în scopul de a cunoaște soiurile și modurile de cultură și pentru că elevii să vază necesitatea îngrășerii pământului din grădină și că plantele de grădină încă trebuie schimbate într'un fel de rotațiune (asolament) una după alta în acelaș sol.

c) Jumătate din teritorul destinat pentru vie are să rămână neinterupt ca pepinieră, cealaltă jumătate însă pentru cultura viței americane, pentru demonstrarea altoitului în verde, pentru oculat și botășit.

Cu timp o parte a altoilor produse în număr de prisos se va putea distribui ca premiu celor mai diligenți elevi, sau în rândul prim se va putea vinde aceluia cu un preț moderat. Referitor la chestiunea distribuirii ca premii sau la vindere hotărăște primăria comunală ținând cont de opiniunea învățătorului specialist.

d) Sau în grădina de legumi sau în școala de arbori este de a se rezerva un teritor acomodat ca teritor de experimentare pentru cultura plantelor medicinale cari se pot ușor și bine valoră, și din cari se importează cu prețuri mari și în mare cantitate din străinătate în patrie, cum sunt: degetarica (*digitalis purpurea*), luminărica (*verbascum flomoides*); soiuri de

lavendulă, chimin, măgheran, matricaria chamomilla; ricin ș. a.

e) Școala economică de repetițiune cu învățător specialist deosebit are trebuință neapărată de următoarele edificii, respective localități:

1. Edificiul școlar, cu salele de învățământ, cu locuința învățătorului și cu cancelaria. Sala de învățământ se poate și închiria, iar locuința se poate suplini prin relut de cuartir.

2. *Staul de cai și vite cornute, mașini mai mici*, recușis de mână și lângă acelea o cămară pentru așezarea diferitelor materiale.

3. Coteț pentru galițe.

4. Coteț de porci.

5. Groapă de gunoiu.

6. Fântână.

7. Stupărie.

8. Locuință pentru servitor.

9. De alături șură.

10. La institutele ce se ocupă cu producțiunea de vin pivniță.

Localitățile acestea laterale sunt de a se face în ordinea aici arătată, din suma preliminară spre acest scop în preliminarul de spese comunal de cătră reprezentanța comunală, eventual din un împrumut făcut în acest scop, pentru a cărui replătire se va întrebuința în primul loc 80% din venitul curat al teritoriului de praxă.

(Va urma). +

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 29 Septemvrie 1905.

Apropierea lui ultimo a provocat o nouă urcare a procentului de discount din *piața internă de bani*. Atât în Budapesta cât și în Viena băncile mari discontează chiar și cambii de prima bonitate numai cu 4%—4 $\frac{1}{2}$ %. Din motivul acesta se ridică mari pretenziuni față de Banca Austro-Ungară, care este de prezent cel mai ieftin izvor de bani, nu numai în internul țării, ci și față de străinătate. Cu toate acestea, conșiderând, că rezerva de bancnote liberă de dare este de K 190 mil. deocamdată nu este vorbă de o urcare a etalonului Băncii noastre de emisiune.

În străinătate scumpetea banilor este în creștere; în Londra discountul privat s'a urcat la 3 $\frac{1}{2}$ % și probabil că etalonul oficial va fi din nou urcat cu 1 $\frac{1}{2}$ % la 3 $\frac{1}{2}$ %; asemenea a crescut discountul privat în Paris la 2%.

CRONICA.

Camera de comerț din Brașov. La locul devenit vacant prin decedarea bancherului Em. Mihailovici, a fost ales membru al camerei de comerț din Brașov dl *Ioan Ciurcu*, librar în Brașov.

Școala comercială superioară română din Brașov. Pentru anul școlar 1905/6 s'au înscris la această școală în total 104 elevi, anume în cl. I 43, în cl. II 34 și în cl. III 27 elevi.

Datoria flotantă de stat. La finele lui August au fost în circulațiune note de stat à fl 5 în valoare de fl 1.076,475 și note de stat à fl 50 în sumă de fl 259,700, total note de stat în valoare de fl 1.336,175,

care sumă este a se rescumpără în conformitate cu art. de lege XXXI: 1899 pe spesele comune ale celor două state dualiste.

Bancnote false. Am anunțat în numărul nostru ultim că circulează în monarchia întreagă numeroase bancnote false à K 50. *Acum s'au dat de urma și a altor bancnote false anume à K 20.* Falsificatele acestor bancnote se pot cunoaște cu înleznire, căci sunt fabricate pe cale fotografică pe hârtie mai rea, au culoare mult mai deschisă decât bancnotele veritabile și capul de femeie de pe partea textului maghiar este diformat și spălăcit. Falsificatele poartă Nr. 48,330 și Seria 1583, cari cifre sunt inegale și imprimate cu vâpsea.

Se crede, că falsificatele acestea sunt de aceeași proveniență ca și bancnotele false à K 50, a căror falsificatori se află deja în mâinile autorităților. Este o bandă întreagă compusă din vre o 30 persoane, cea mai mare parte a lor evrei galițieni, cari își aveau sediul și capul în Londra, de unde inundau cu ajutorul complicilor lor din Ungaria, țara întreagă cu falsificate și aceasta mai cu seamă cumpărând vite dela sârmanii țărani români și ruteni din Maramurăș, cărora le plăteau apoi prețul vitelor cu bancnote false. Numărul falsificatelor constatate până acum în circulațiune se urcă la mai multe mii.

Vagoane de cl. III la trenurile accelerate.

Reuniunea „Országos magyar kereskedelmi egyesülés” din Budapesta a înaintat ministrului de comerț un memorandum în care *cere introducerea vagoanelor de cl. III la trenurile accelerate ale căilor ferate de stat.* În memorandum se arată, că pe lângă sistemul actual călătoriilor cu trenul accelerat este costisitoare și îngreunată, ceea ce din punct de vedere economic este desavantajos, căci în lipsa vagoanelor de cl. III, trenurile accelerate au nu numai în general, ci și în comparație cu tremurile de persoane, o frecvență prea mică și din motivul acesta și aduc un venit relativ mic. Memorandum se provoacă la exemplele din alte țări: Austria, Prusia, Bavaria și Elveția, unde trenurile accelerate au și vagoane de cl. III, cari contribuie în măsură însemnată la rentabilitatea mai mare a trenurilor accelerate din acele țări.

BIBLIOGRAFIE.

Anuarul Băncilor Române pe 1906 editat din însărcinarea Delegațiunii băncilor noastre a apărut în zilele acestea în formatul de până acum și se va expedia abonenților deja în zilele proxime. De astădată Anuarul are o extenziune de 10 coale și conține pe coala primă *calendarul*, cu indicarea termenelor ultime pentru administrarea contribuțiilor și competențelor erariale; tragerile la sortii și scadența cupoanelor a efectelor mai însemnate austro-ungare și române. Șematismul băncilor se extinde pe celelalte 9 coale și conține în ordine alfabetică toate institutele noastre financiare cu finele anului 1904, indicându-se la fiecare din ele: firma în toate limbile împrumolate, anul fondării, capitalul societar, prețul acțiunilor, prescripțiunea cupoanelor, dreptul de vot, semnarea firmei, ziarele oficiale; ramii de operațiune cu indicarea %, numele membrilor din direcțiune, din comitetul de supraveghiere și al funcționarilor; apoi bilanțul anului ultim de gestiune 1904, cu Contul profit și pierdere; în fine distribuirea profitului net pro 1904 și a cuotei

de binefacere. Afară de acestea mai conține anuarul și bilanțul general al băncilor române pe 1904, în comparație cu anul 1903 și ca adaus tabela de competențe de timbre din Ungaria; competențele de timbru cambial din România; o cheie pentru calcularea intereselor și în fine anunțuri diverse.

„Anuarul“ pe 1906, precum și edițiunile anilor premergători 1900—1905, se pot procura dela Administrația „Revistei Economice“ cu prețul de câte K 3.— legat.

Micul Calendar pe 1906 de Ioan Apolzan. Anul I. Sibiu. Tipografia Arhidiecezană, 1905.

Sub titlul acesta dl Ioan Apolzan, tipograf în atelierul tipografic al Revistei noastre, a avut bună idee de a redacta și edita pe sama publicului românesc, ceea ce i-a lipsit acestuia până acum: *un calendar portativ*, chemat a înlocui calendarele străine în folosință până aci la publicul nostru.

Calendarul apărut în format 8° mic, practic pentru a putea fi purtat în buzunar, conține pe 72 pagini (în 5 coale tipar), pe lângă partea calendaristică încă: tariful poștal, de telegrame, de timbru și sub titlul: „*Avutul nostru*“ un capitol special în care cetitorul poate afla tot ce este de interes cu privire la instituțiile românești din patria noastră, cum sunt: cele două biserici, (gr.-or. și gr.-cat.) cu organizația lor; școale (seminarii teologice, preparandii, școale medii, școale de fete, școale de menaj; reuniuni: culturale, de femei, de meseriași și comercianți, de agricultură, de înmormântare, de cântări și altele; apoi societățile noastre financiare (cu date statistice referitoare la capital, rezerve, depozite, profit și dividendă) și comerciale; mai departe presa română, date statistice asupra statelor europene, monetele statelor europene, măsurile metrice și târgurile. Calendarul se încheie cu o „*Parte literară*“, cuprinzând proză și poezii de Teodor V. Păcățian („*Inviere*“), Oct. Goga („*Pace*“), Ioan Apolzan („*Despre bresle*“), V. E. Moldovan („*Cântece*“); apoi „*Catedrala din Sibiu*“ (cu ilustrație) și „*Primul ajutor*“ (învățăture practice). Atât la partea calendaristică, cât și la finele calendarului sunt intercalate file albe pentru notițe.

Peste tot „*Micul Calendar*“ se prezintă atât ca întocmire, cât și ca executare în condițiuni cât se poate de satisfăcătoare și nu putem decât să-l recomandăm cu toată căldura publicului românesc, ca un calendar de adevărată utilitate practică. Se poate procura dela „*Librăria Arhidiecezană*“ sau dela autor în Sibiu, legat elegant în pânză cu 70 fil. și în ediție mai simplă 40 fil. + 6 fil. porto.

Pénzügyi Compass pro 1906. Anuarul financiar pro 1906 redactat de Alfred Kormos a apărut în zilele trecute în extenziune de aproape 1300 pag. Cuprinde toate institutiile de bani și de asigurare, întreprinderile industriale, comerciale și de transport, diferitele societăți pe acții și asociațiuni din Ungaria, indicând la fiecare din acestea: firma, sediul, filialele, mărirea capitalului societar, numărul acțiilor emise, nominalul și prețul lor, dividendă ultimilor 5 ani, numele membrilor din direcțiune, din comitetul de supraveghiere și al funcționarilor și bilanțul, cu contul profit și pierdere al anului ultim. Prețul este legat în pânză K 12. Se comandă la administrația revistei „*Magyar Pénzügy*“, (Budapest, VII, Almássy-tér 2).

SUMAR.

Cualificația în comerț. — Creditul productiv. — Procesul băncii falimentate „*Székelygyeleti Takarékpénztár*“. — Școala economică de repetițiune. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Cronică*: Camera de comerț din Brașov, Școala comercială superioară din Brașov, Datoria flotantă de stat, Bancnote false, Vagoane de cl. III la trenurile accelerate. — *Bibliografie*: Anuarul Băncilor române pe 1906, Micul calendar pe 1906, Pénzügyi Compass pro 1906. — *Poșta redacțiunii*.

„*CERES*“ societ. comercială în Satul-nou (Réva-Ujfalu).

CONVOACARE.

P. T. acționari dela „*Ceres*“ societate comercială în licvidațiune se invită a participa la adunarea generală extraordinară, ce se va ține în 15 Octomvrie 1905 la 4 oare p. m. în localul institutului „*Sentinela*“ din Satul-nou.

Ordinea de zi:

1. Alegerea unui licvidator și a comitetului de supraveghiere.
2. Dispoziții pentru încheierea socotelilor și stingerea firmei.
3. Eventuale propuneri.

În caz când la terminul de mai sus nu se vor prezenta acționari de ajuns pentru ținerea adunării generale, aceasta se va ține în 22 Octomvrie a. c. la locul și oara mai sus numite fără conziderare la numărul acționarilor și acțiilor prezente. Acționarii cari doresc a participa la adunarea generală trebuie să depună acțiunile la societate cu o zi mai înainte.

Satul-nou, în 25 Septemvrie 1905.

Nr. 68. (1—1)

Direcțiunea licvidatoare.

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 27 Septembrie 1905.

Grâu de Bănat, nou	per 100 kg. vinde	16:00—16:40
„ „ Tisa, nou	„ „ „ „	15:90—16:75
„ „ Pesta, nou	„ „ „ „	15:65—16:65
„ „ Alba-reg., nou	„ „ „ „	15:95—16:45
„ „ Bacica, nou	„ „ „ „	15:95—16:50
Secară, nouă	„ „ „ „	12:50—12:90
Orz, nou	„ „ „ „	12:50—13:—
Ovės, nou	„ „ „ „	12:30—13:10
Porumb	„ „ „ „	16:80—17:—
Rapiță, nouă	„ „ „ „	—
Untură de porc B.-Pesta	„ „ „ „	157:—
Slănină (clisă)	„ „ „ „	140—147:—

Bursa de București.

Cursul din 26 Septembrie 1905.

Renta amort. 1881 de 5%	vinde Lei	—
„ „ 1892 5%	„ „	—
„ „ 274 mil. 4%	„ „	93 ³ / ₄
„ „ 1898 4%	„ „	93 ³ / ₄
Fonciare rurale 5%	„ „	102 ³ / ₈
„ „ 4%	„ „	96 ¹ / ₂
Scriș. fonc. urb. București 5%	„ „	98 ¹ / ₄
„ „ Iași	„ „	95 ¹ / ₄

